

Päätös

03.06.2013

TEM/961/00.04.01/2013

Työryhmän asettaminen YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden kansallisen toimeenpanosuunnitelman valmistelemiseksi

Asettaminen ja toimikausi

Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa työryhmän valmistelemaan kansallista toimeenpanosuunnitelmaa YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevista ohjaavista periaatteista ajalle 3.6.2013–31.3.2014. Työryhmän kokoonpano on liitteessä 1.

Työryhmän tehtävänä on käydä läpi YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevis-
sa ohjaavissa periaatteissa kuvatut valtion vastuulle kuuluvat aihealueet ja
selvitetään niiden kannalta mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet. Työryhmän
tehtävänä on ensivaiheessa selvittää nykytilanne ja ministeriöiden väliset työn-
jakokysymykset. Tästä syystä pidetään tarkoituksenmukaisena, että työryh-
män kokoonpano on rajattu ministeriöihin. Toimeenpanosuunnitelman teon yh-
teydessä järjestetään laaja kuulemiskierros keskustelutilaisuuksineen syksyllä
2013.

Tausta

YK:n ihmisoikeusneuvosto julkaisi kesäkuussa 2011 YK:n yrityksiä ja ihmisoi-
keuksia koskevat ohjaavat periaatteet YK:n erityisedustajan John Ruggien esi-
tyksestä. Periaatteet ovat ensimmäinen laaja-alainen suositus toimintatavois-
ta, joilla pyritään ehkäisemään ja käsittelemään yritysten epäsuotuisia ihmisoi-
keusvaikutuksia. Periaatteet rakentuvat kolmelle pilarille: valtion velvollisuudel-
le suojella ihmisoikeuksia, yritysten vastuulle kunnioittaa ihmisoikeuksia sekä
oikeusturvakeinojen saavutettavuudelle.

Euroopan komissio toivoi lokakuussa 2011 yritysten yhteiskuntavastuuta kos-
kevassa tiedonannossaan¹, että jäsenmaat valmistelevat periaatteita koske-
van kansallisen toimeenpanosuunnitelman. Tähän mennessä 27 jäsenmaasta
19, Suomi mukaan lukien, on sitoutunut tekemään tällaisen toimeenpano-
suunnitelman. Suomen sitoumus käy ilmi marraskuussa 2012 annetussa val-
tioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskuntavastuusta², jossa valtioneuvosto
sitoutuu toimeenpanosuunnitelman teon yhteydessä myös selvittämään jul-
kishallinnon välistä työnjakoa ja tarkistamaan mahdolliset lainsäädännölliset
muutostarpeet.

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden arvovalta
riippuu siitä, miten hyvin valtiot pystyvät täyttämään ihmisoikeuksien toteutu-

¹ Euroopan komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle:
Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–2014,
http://www.tem.fi/files/31324/COM%282011%29_681_FINAL.pdf.

² Valtioneuvoston periaatepäätös yhteiskuntavastuusta 2012, http://www.tem.fi/files/35049/vnp_yhteiskuntavastuu_2012.pdf.

miseen liittyvät hallintokuilut ja toisaalta ohjaamaan ja tukemaan yrityksiä ihmisoikeuksien kunnioittamisessa kaikissa yritystoiminnoissa. Periaatteita koskevan toimeenpanosuunnitelman teossa keskitytään ensisijaisesti periaatteiden 1. ja 3. pilariin, sillä niissä käsitellään toimia, joilla valtio voi edesauttaa ihmisoikeuksien toteutumista. Yrityksiin kohdistuvat tuki-, tiedotus- ja koulutus-toimenpiteet tulevat esiin näiden pilarien käsittelyn sisällä.

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden 1. pilari, eli valtion velvollisuus suojella ihmisoikeuksia, koostuu seuraavista aihealueista:

1. Valtioiden on suojeltava omalla alueellaan ja/tai oman tuomiovaltansa piirissä kolmannen osapuolen, mukaan lukien yritysten, tekemiltä ihmisoikeusloukkauksilta
2. Valtioiden on kerrottava selkeästi omalle alueellaan ja/tai tuomiovaltansa piirissä toimiville odotuksistaan ihmisoikeuksien kunnioittamisesta kaikissa yritystoiminnoissa
3. Valtion yleiset lainsäädännölliset ja poliittiset toiminnot: lainsäädännöllisten muutostarpeiden säännöllinen tarkistus sekä ohjeistuksen tarjoaminen yrityksille ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi kaikissa yritystoiminnoissa
4. Erityisvaatimukset yrityksille, jotka ovat valtio-omisteisia tai muuten valtion ohjausvallan piirissä (esimerkiksi julkisesti tuetun vienninrahoituksen piirissä)
5. Julkisia palveluita tarjoavat yritykset
6. Yritykset, joiden kanssa valtiolla liikesuhde (esimerkiksi julkiset hankinnat)
7. Yritystoiminta maa-alueeseen/resursseihin/hallintoon liittyvällä konfliktialueilla: millä keinoin valtiot kykenevät takaamaan, etteivät konfliktialueilla toimivat yritykset sekaannu ihmisoikeusloukkauksiin
8. Tietoisuuden levittäminen valtion ihmisoikeusvelvoitteista valtiohallinnolle sekä koulutuksen ja tukitoimenpiteiden tarjoaminen
9. Ihmisoikeuksien huomioiminen kansainvälisessä kauppapolitiikassa
10. Monenkeskisissä instituutioissa toimiminen.

Periaatteiden 3. pilarin, eli oikeusturvakeinojen saavutettavuuden, osalta valtion toiminnalle ovat olennaiset seuraavat aihealueet:

1. Valtion on taattava omalla alueellaan ja/tai tuomiovaltansa piirissä tapahtuneiden ihmisoikeusloukkausten uhreille saavutettavissa olevat oikeusturvakeinot
2. Valtion on taattava kotimaisten oikeudellisten mekanismien tehokkuus yrityksiin liittyvien ihmisoikeustapausten käsittelyssä
3. Valtion olisi tarjottava myös tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia ei-oikeudellisia valitusmekanismeja osana valtion oikeusturvakeinoja, jotka liittyvät yritysten tekemiin ihmisoikeusloukkauksiin
4. Valtioiden tulisi harkita keinoja mahdollistaa tehokkaiden ei-valtiollisten, yrityksiin ja ihmisoikeuksiin liittyvien valitusmekanismien saavutettavuus.

Organisointi

Työ- ja elinkeinoministeriö kutsuu työryhmän koolle. Lisätietoja antavat hallitusneuvos Antti Riivari (antti.riivari@tem.fi) ja erityisasiantuntija Linda Piirto (linda.piiro@tem.fi) työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Lauri Ihalainen
työministeri

Linda Piirto
erityisasiantuntija

LIITTEET	Liite 1: Työryhmän kokoonpano
JAKELU	Työryhmän jäsenet ja varajäsenet
TIEDOKSI	valtiosihteeri Janne Metsämäki kansliapäällikkö Erkki Virtanen ylijohtaja, osastopäällikkö Pekka Timonen Työ- ja elinkeinoministeriö Valtioneuvoston kanslia Ulkoasiainministeriö Valtiovarainministeriö Opetus- ja kulttuuriministeriö Maa- ja metsätalousministeriö Liikenne- ja viestintäministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Ympäristöministeriö Sisäasianministeriö Puolustusministeriö Oikeusministeriö

Liite 1

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden kansallisen toimeenpanosuunnitelman valmisteleva työryhmä 3.6.2013–31.3.2014

Jäsenet

Ulkoasiainministeriö:	neuvonantaja Merja Lahtinen neuvonantaja Rauno Merisaari kaupallinen neuvos Kent Wilska
Opetus- ja kulttuuriministeriö	kulttuuriasiainneuvos Marjo Mäenpää
Maa- ja metsätalousministeriö	hallitusneuvos Timo Tolvi
Oikeusministeriö	neuvotteleva virkamies Kaisa Tiusanen
Liikenne- ja viestintäministeriö	hallitusneuvos Kaisa Leena Välipirtti
Valtiovarainministeriö	neuvotteleva virkamies Taina Eckstein
Sosiaali- ja terveysministeriö	ylitarkastaja Ismo Suksi ylitarkastaja Piia Mattila
Työ- ja elinkeinoministeriö	hallitusneuvos Antti Riivari erityisasiantuntija Linda Piirto
Valtioneuvoston kanslia	hallitusneuvos Ilpo Nuutinen
Sisäasiainministeriö	ohjelmakoordinaattori Krista Nuutinen

Ympäristöministeriö ja puolustusministeriö eivät nimeä edustajaa työryhmään.